

Učiteljski TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi pol. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema vredništvo; naročnino in oznanila pa prejema in razpošiljanje oskerbuje založništvo.

List II. V Ljubljani, 1. junija 1878.

Tečaj XVIII.

Učilni poskus iz nauka o merstvu.

(Ogledovanje geometrijskih teles kot pripravljevanje na geometrijski poduk.)

P prvi dan.

Kocka.

(Na mizi ali na kakem stojalu naj bode primerno velika lesena ali papirnata kocka.)

Ta le stvar tukaj je vidljiva. Ona se na vse strani končuje, je toraj na vse strani omejena. Meje obdajajo prostornost. Na vse strani obdani ali omejeni prostor imenujemo telo.

Kaj je toraj telo? —

Kaj je tedaj tudi omara? —

Zakaj zovemo te reči ali stvari tudi telesa? —

Telo pa zamoremo meriti in sicer od spredaj na zadej, od zgoraj na zdolaj in od desne proti levi. Zato pravimo, da ima telo razteg ali raztežnost.

Kolikeri razteg ima telo? —

Razteg telesa od desne na levo zovemo dolgost, od zgoraj na zdolaj visokost, in od spredaj na zadej pa širokost.

J. pokaži na tabli troji razteg! — J. pokaži ga na omari! — J. pokaži ga pa na šolski sobi! —

Kaj imenujemo telesa?

Kaj ima telo, ker je omejeno? — (Meje.)

Pokaži meje!

Meje kakega telesa zovejo se ploskve ali ploščnjave.

Kaj so toraj ploščnjave ali ploskve? —

Koliko ploščnjav ima telo? —

Zato pravimo takim telesom kubus ali tudi kocka. —

Kako se zove torej telo, katero je tukaj pred vami? —

Ploščnjave pa nimajo ne poviseb ne globel, ampak so ravne ploskve.

Kje je ta le ploskva (kazaje na zdolno)? —

Zove se zato spodnja ploščad ali podlaga.

Kje je pa ta le ploskva (kazaje zgornjo)? —

Kako jo bomo zato imenovali? —

Druge ploščadi zovemo stranske. — Vse to naj učitelj še enkrat na šolski tabli pojasni in poodči.

Koliko spodnjih, zgornjih in stranskih ploščad ima kocka? —

Ktera je desna, leva, sprednja, zadnja stranska ploščad? —

Pokaži J. vse imenovane ploščadi pri šolski sobi!

Naloga. Odgovorite pismeno na naslednja vprašanja!

1. Kaj imenujemo telo? — 2. Ktere so meje telesa? — 3. Koliko razteg se nahaja pri telesu? — 4. Ktere reztege ali razprostorenja imajo ploskve? — 5. Koliko ploskev omejuje kocko? — 6. Zaznamujute ploskve na tanko po njih legah! —

Drugi dan.

(Najprej naj učenci bero odgovore, ktere so na vprašanja jim dana zapisali ali doma ali v šoli.)

Do danes smo se učili spoznavati ploskve po njih legah, danes pa se hočemo nekoliko pomeniti o njih namerah. Stvar, katero imam tukaj, imenuje se nivel tudi nivel ali stavna mera. Kteri rokodelci jo rabijo? —

Z njo se določi namera, katero imenujemo vodoravno ali ravno. (To vse se zamore tudi pojasniti na tehtnici). Vodoravno mér pa to zato imenujemo, ker tako leže tudi vse čerte, ki si jih mislimo na poveršju vode.

Poiščite na nekterih rečeh vodoravne čerte! —

Kje so v šolski sobi take čerte? —

Kakošna mér je ta? —

To orodje zovemo svinčenico ali plajbo, in nje nitino namero imenujemo navpično.

Kteri rokodelci rabijo svinčenico? —

Imenuj pahišje, na katerem vidiš navpično čerte! —

Kje vidite še navpičnice? —

Narisajte eno versto vodoravnih in eno versto navpičnih čert!

Kako namér imate spodnja in zgornja ploščnjad? — (One imate enako mér, zato pa rečemo jim vstricne ali enakotekoče.)

Kakošne so tudi stranske ploščnjadi? —

Ploščnjadi imajo tudi svoje meje.

Pokaži meje ploščnjad! —

Meje ploščnjad zovejo se tudi čerte.

Kaj je toraj čerta? —

Koliko razprostrtenj ali razteg imajo tedaj telesa? —

Koliko ploščnjad? —

Koliko razprostrtenj more pa čerta imeti? —

Zakaj pa ne more imeti čerta dvoje razprostrtenj? —

Koliko čert mejivnic ima vsaka ploščnjad? —

Kjer je čerta mejivnica ene ploščnjadi, tam je tudi čerta mejivnica druge ploščnjadi, ploščnjadi se toraj stikate.

Čerte, v katerih se dve ploščnjadi stikate, zovejo se tudi robovi.

(Vse naj se še enkrat poočita na šolski sobi, ter pri tej priliki učencem tudi pove, da navadno robove tudi ogle imenujemo).

Naloge za pismeno izdelovanje: 1. Koliko verst ploščnjad je na kocki glede njih lege? — 2. Koliko verst glede njih namére? — 3. Ktero mér imenujemo vodoravno? katero navpično? — 4. Kdaj imenujemo ploščnjadi vstricne? — 5. Kaj je čerta? — 6. Kdaj ali kako nastane rob? — (Dalje prih.)

Pedagogični pogovori.

(Spisuje Jos. Ciperle.)

(2. del.)

11.

Anže je doveršil šesto leto. „Zdaj pojdeš pa v šolo“, mu rekó oče. „No, tam boš videl, kaj se pravi ubogati. Gospod učenik ti ne bo tolikokrat veleval, kaj imaš storiti, kakor ti jaz. Le obleci se in pojdi z menoj!“

Tak uvod naredé oče Anžetu, preden ga vpeljejo v šolo. Anže je vesel in pa tudi žalosten. Vesel zato, ker se bo tam učil brati iz bukev, in da bo potem lahko z družimi otroki z molitevnimi bukvicami šel v cerkev, žalosten pa zato, ker bo moral zapustiti pisane trate, domače luže in mlake, ter dersanje po njih. In zraven tega je še slišal, kako oster je učitelj, da ne vleva ničesa dvakrat i. t. d.

Tresejo se mu malo hlačice, ko gre z očetom proti šoli, pa mora iti. Ko bi se tudi branil, silili bi ga oče. Zakaj? tega še ne ve, to vedó bolje oče sami. Ako bi jih tudi vprašal, zakaj mora v šolo, bi mu rekli, zato da se kaj naučiš.

Zdaj sta pred šolskimi vrati z očetom. „Anže“, mu rekó spet oče, „Anžè, vzemi klobuk z glave, pa vsekni se, preden stopiš v šolo“. In Anže vzame žepno rutico v roke, ali se pa kar s persti prime za nos. Ali klobuček ima še zdaj na glavi. „Klobuk z glave!“ velevalo oče. Saj res, na tega je čisto pozabil. Vzame ga z glave, ga prime z obema rokama, in tako stopi v šolsko sobo.

Tu najde že več otrok z očetmi ali materami, in tam pri mizi sedi sam gospod učitelj, ter vpisuje v debelo knjigo imena učencev. Anže